

Cerkvene zadeve.

Sv. Oče Pij IX. so poslednji čas pogosto bolelni, večkrat jih je omotica prijela, toda hvala Bogu vselej jim je zopet boljše postalo. Liberalni, judovski in frajmavrski listi so povsod začeli pisariti, kaj naj vlade storijo, če Pij IX. res umerjejo, namreč naj volitev novega papeža zabranijo ali pa volitev slabega po sili doženejo. Verni katoličani povsod molijo, da bi ljubi Bog naklepe sovražnikov sv. Cerkve osramotil!

Številka 77 bila je večkrat, kedar so leto ž njo pisali, pogubna sovražnikom sv. Cerkve. Leta 1077. bil je nemški cesar Henrik IV. prisiljen tedajšnjega papeža Gregorja VII. stanujočega v gradu Canossa na Italijanskem, priti za odpuščanje prosit, ker je veliko let sv. Cerkvo in jene službenike in vernike na Nemškem preganjal. Leta 1177. je drug nasprotnik cerkvene svobode ponižal se pred naslednikom sv. Petra: nemški cesar Friderik I. ki je papeževe dežele pograbil, toda po velikih nesrečah z papežem Aleksandrom III. v Benetkah mir sklenil in se z sv. Cerkvo spravil. Leta 1377. bilo je, ko so se papeži po 70letni sužnosti iz Avignona na Francoskem zopet preselili nazaj v Rim. Papež Gregor XI. je to storil, zlasti na prigovarjanje sv. Katarine sijenske. Leta 1777. tedaj pred 100 leti je na Portugalskem bil sramotno odstavljen minister Pombal, krščen Jud, ki je katoliško deželo hotel poluteraniti; dal je vse škofo zapreti, jezuite neusmiljeno v jedni noči iztirati, veliko mešnikov grozovito mučiti. Toda l. 1777. je slabi kralj Jožef I. umrl in jegov minister Pombal bil je pred sodnijo zaradi najgrših pregreh postavljen, obsojen in iztiran iz dežele. Letos imamo zopet 77 v letni številki. Bog vé, kako bo za številne sovražnike sv. Cerkve in tlačitelje jone svobode. To pa vemo, da katoličani letos obhajmo 50letnico škofovanje sedanjega papeža. Čuda velika, Pij IX. so 30 let papež in 50 let škof, jednakega dogodka se kristijani še niso učakali, kar sv. Cerkva obstaja.

Kulturna borba na Pruskem in Ruskem. Na Pruskem je 8 velikih škofij in blizu 7 milijonov katoličanov oropanih svojih višjih duhovnih pastirjev; 2 škofa sta umrla (v Trier-ju in v Faldi), 6 jih pa živi skritih v prognanstvu. Duhovnikov manjka čedalje bolj; v paderbornski škofiji je 55 farovžev praznih in 117.314 duš pogreša službo božjo, tolažbo v življenju in pomoč v smrti; v trierski škofiji je še bolj žalostno, tam je namreč 139 župnij praznih in 136.575 ljudi brez fajmoštrov. Najbolj žalostno pa je v šolah, kder je krščanski nauk razlagati mešnikom prepovedano; namesto mešnikov lutrovski in neverni učitelji učijo nekov pruski katekizem. Tako se godi na Pruskem že 3 leta. Rusi postopajo pa še mnogo bolj po nečloveški; 400 mešnikov so pograbili in v strašno mrzlo Severijo odpeljali, kder jih je mnogo gladu

in mraza umrlo, nekateri služijo kot blapeci pri kmetih, da življenje ohranijo. Na mesta odgnanih katoliških mešnikov je ruska vlada postavila razkolniške, oženjene pape, kateri z pomočjo kozakov in kanonov ubogo ljudstvo od katoliške vere v razkolništvo posiljujejo. Da slavjanska ruska vlada z katoliškimi Slavjani tako dela, to nas katoliške Slovence najbolj boli. Sv. apostola Slavjanov, Círil in Metod, prosita za nas!

Gospodarske stvari.

Kako z pridelano krmo gospodariti?

M. Vsak skrben gospodar si jeseni, ko začno bele muhe okoli njegovega pobištva letati, premisli in prerajta ali bode z pridelano krmo za svojo živino tudi do zelenega plajša sv. Jurja segel. Tak preudarek je posebno v letih neobhodno potreben, v katerih se živinske krme le bolj na pičlo pridelata. V takih letih je posebne varčnosti pri krmi potrebno. Varčnosti si pa tukaj ne mislimo tako, da se ubogi živinici potrebna krma pritrjuje tako, da bi revna žival stradala. Taka varčnost bi bila rokav narobe in kazni bi ji za petami sledila. Po našem je varčnost le skrbno in vestno v pošteve in porabo jemanje vse pridelane živinske klaje, kar hoče toliko reči, da se krma za živino tako pripravi in priredi in v taki obliki poklada, da se vse redivne snovi, kolikor mogoče živini v življenje in moč obrnejo in da se drugič tudi najmanjša mrvice pridelane klaje ne pozgubi in po nemarnosti v nič ne gre, kar se kakor vsakdanja skušnjava kaže le v pre mnogih gospodarstvih in v preobilni meri godi. Omejam o ti priliki le razne sorte slame od jarega žita, od ovsca, ječmena, graha in raznih odpadkov pri vejanju izmlačenega žita. Tu sem gredo razne pleve, ržene in ovsene, stročje in repična slama, katerih krmin ima ta več ona manj hrane in ki so prav pripravljene in prirejene živini z velikim haskom pokladati. Naš namen pa tu ne meri tje, da bi hoteli nesvetovati, naj se živini namesto sena le gola suboparna slama poklada. Marveč hočemo s tem le pokazati in reči, da ima tudi razna slama več ali manj redivnih snovi v sebi, če tudi v drugi razmeri, kakor seno, na kar se mora pri pokladanju tudi skrbno ozir jemati. Skušnja in znanost ste dokazale, da ima dobro senožetno seno vse one snovi v sebi, ki so živini za življenje in moč neobhodno potrebne in da je tako seno pravilna in za se zadostivna živinska klaja. Vendar pa se da, kakor so znanstveni preračuni in skušnje pokazale in učile, tudi še iz raznih drugih krmin taka zmes za klajo živini napraviti, ktera ima toliko ne le sube krmine tvarine v sebi, ampak tudi toliko beljakovine in maščobnih snovi, kolikor jih daje primerna množina sena kot pravilna in navadna klaja.

Ako znamo, da na cent žive teže pridejo 3 1/2 kilo sena na vsaki dan ali da živinče 5 centov

težko potrebuje na dan $17\frac{1}{2}$ kilo sena, tako se mu more vsakdanja mera na 15 kilov skrócić in se mu namesto sena ovsene slame pridjati. Ker ima pa ovsena slama le po $2\frac{1}{2}\%$ beljakovine in 2% maščobnih tvarin v sebi, seno pa po $8\frac{1}{2}\%$ in 3% bi bila živina tako krmljena dosti na slabejšem. Da se toraj ta primanjkljaj nadomesti, se mora sedaj misliti na krmo, ktere manjša muožina ima več beljakovine ali maščobnih snovi v sebi, kakor seno in slama, in ki daje zgoščeno krepko hrano. Med tako hrano se pa nahaja navadni oves, ki ima 12% beljakovine in 6% maščobnih snovi v sebi. Seveda se oves ne sme cel pokladati, ampak le zmlet ali vsaj zdrobljen. In kdor takih krepkih krmin, kakor oves, grab, graborica, prga ali preše, kuruza ali otrobi, moč pozna, ta ne bode napačno ravnal, ako seže včasih v žep in si jih kupi. Z 50—100 za take krepke krme potrošenih goldinarjev si bode lahko za 100—200 goldinarjev dobrega sena prihranil. Na vprašanje, kako se dajo take krmine snovi najbolj pripraviti, odgovorjamo: Z rezanjem sena in slame. Z rezano krmo se da lahko ravnati. Rezana krma se lahko in dobro med seboj pomeša in živina jo lahko in brez truda povživa. Pa ne gledé na te zvonajne koristi se rezanje krme tudi iz drugega ozira izplača, ki ima dosti več pomena v sebi. Z rezanjem se krma zdrobi, zmanjša, in celice, v kterih so redivni soki, odprejo, da prebavljivi soki bolj morejo do njih in tako se vsa povžita krma bolj izrabí in v korist spravi.

Nekteri sicer mislijo, da rezana krma prebavljanje moti in da bi se rezanje nikdar ne smelo brez vsega dolgega sena živini pokladati. Ali ta je popolnoma bosa in ravno nasprotno je resnično. Skušnje učijo, da ravno živina z rezano krmo rejena je skoz in skoz zdrava, krave obilno molzejo in vrh tega se še pri 5—6 živinčutih more zimo na zimo 20—25 centov sena prihraniti. Kdor toraj računati hoče, naj računi. Drugi zopet pravijo: „Je vse res in lepo, ali rezanje stoji časa in truda in da je to dandanašnji, ko je delo tako draga stvar, velikega pomena“. To je res! Ali čič ne da nič! In kdor ima resno voljo, ta tudi časa za to delo najde. Gotovo mu pozimi še pri vsem drugem delu ostaja časa za rez. Zvečer, ko je živina oskrbljena, ajd na koso! in do 8.—9. ure je dosti narezane krme, ako bi se to delo za dne ne dalo opraviti. In kdor se ob 9. ali 10. vleže spat, se je do jutra tudi še zdravega spanja navžil. Seveda je pri ponočnem delu na škednju treba vestne pazke na luč.

Katero svinjsko pleme bi se naj odbralo? II. Mnogi hvalijo in priporočujejo zlahtna plemena angleških svinj. Ali zopet drugi temu ugovarjajo. Pravijo: reja zlahtnih angleških svinj čiste krvi je za nas predraga, ker se takih žlatnih svinj meso premalo dobro plačuje; dalje praščeki se težko dajo izrediti, mnogo jih pogine, odraslim svinjam pa je treba prelepih svinjakov, natančne

postrežbe, velike snage in opazne brambe zoper vremenske nezgode; pri krmljenju rade zbolijo na jetrih in če se preveč izpitajo, dobi njihov špeh neprijetni okus po olju. Veliko boljši od angleških svinj čiste krvi so mešanci, t. j. prešiči, ki so se zaplodili od angleškega merjasca in presice domačega plemena. V teh besedah je veliko resnice, na katero se pri nas ne sme pozabiti, vsaj do tiste dobe ne, ko bodo ljudje več mlade svinjetine začeli uživljati. In kedar bo ta doba nastopila, tedaj še vendar ne bo kazalo povsod poprijeti se angleškega plemena velikih svinj, ampak najboljšo bo, če si takrat svinjerejci spravijo angleško pleme malih svinj. Kajti od teh dobi gospodar svinjetino, ki mu dela najmanje stroškov in tedaj daje največ dobička. Praščeki tega plemena se odstavijo, 5—6 mesencev pitajo in potem pokoljejo ter dajo poprek po 40 kilo najnježniše, okusne in zdrave svinjetine. Gledati tukaj le je, da svinje pri krmljenju preveč tolste ne postanejo, maščoba in meso morata biti v pravi razmeri.

Sedaj pa še nekaj o angleških mešancih; ti sodijo za naše kraje in razmere najbolj. Imajo namreč od angleškega merjasca dobre lastnosti angleških svinj, toda brez njihovih napak, zlasti niso preobčutljivi zoper vremenske nezgode. Taka mešana svinjska žival je bolj trdnega života, kakor je angleška svinja čiste krvi, ima široko oprsje, okroglo in v rebrih napeto truplo, tenke in lahke kosti, kratke noge, kratka in stoječa ušesa, majhno glavo z kratkim rilcem, enko kožo in malo ščetin; mešanci hitro rastejo, v kratkem času dorastejo in se dajo zaradi tega hitreje in torej z manjšimi stroški udebeliti; zoper slabo vreme, mraz in zimo so menje občutljivi, bolezní se jih ne lotijo hitro, tudi mladiči večjidel vselej srečno odrastejo in kot krmače dajejo nježno-vitrasto in ne premastno meso, kakor svinje čistega angleškega plemena; tudi je od mešancev špeh boljši, ker daje masten žmavec, slanina je okusna, gnjati in plečeta so izvrstna. To so gotovo lepe in hvale vredne lastnosti mešane svinjske živine in je toraj močno želeti, da se tega gospodarstvenskega popboljška in napredka tudi Slovenci vrlo poprimemo. Na Štajerskem nas v tej reči podpira slavna kmetijska družba. Ta je samo lani med 35 posestnikov razdelila 53 zlahtnih angleških praščekov — 5 merjaščekov in 11 presičic berkširskega velikega plemena in 20 merjaščekov, 17 presičic sufolškega plemena —; izmed podružnic na slovenskem Štajerskem so jih dobile; mahrenberska, slov. graška, konjiška, celjska in breška. Družba sama jih je kupila od barona Washingtona in grofa Attems-Petzenstein-skega, ki angleške svinje redita na veliko.

Konečno podamo 5 glavnih pravil, po katerih zamore gospodar odbrati pravo svinjsko pleme. 1. Kder svinje na pašo ali v žir gonijo, tam sodi le navadno domačo svinjsko pleme. 2. Kder svinje v hlevih izrežajo, tam pokažejo gospodarju

pravo pleme različne gospodarske in kupčijske razmere in potrebe. 3. Kdor želi težke, suhe gujate, visok špeh, ta naj odbere domačo svinjsko pleme, katero pozno dorašča ter ima visoke noge in tenek na sredi vpognjen život. Vendar tako postopati kaže, ako se svinje redijo le za domače potrebe. Za prodajo to nikakor ni dobro, reja takih svinj za prodajo je predraga, krmljenje se ne splača. 4. Kdor želi mastne gujate, ne previsok špeh, dobro meso za klobase, ta si naj spravi mešano svinjsko živad od domače presice in merjasca velikega žlahtnega angleškega plemena. Ti mešanci hitro dorastejo in se kmalu, torej z malimi stroški, dajo udebeliti. 5. Kdor pa hoče dobiti nježno od maščobe preraščeno meso, bodi za mlado svinjetino, bodi za vsoljevanje, temu je svetovati, da si spravi žlahtne svinje angleškega malega plemena; te namreč hitro dorastejo in so v 5 ali 6 mesecih že za klanje; tudi se dajo rade udebeliti in njihovo meso je jako nježno, okusno, ki stane gospodarja malo stroškov in se vselej lahko in za drage denarje proda.

M. Kaj reja kokošja nese. Francoska dežela prireja poprek leto na leto 40 milijonov kokoši, kar kokoš po $2\frac{1}{2}$ franka prodana iznaša 100 milijonov frankov. Od teh 40 mil. kokoši se vsako leto peti del pojé, kar daje za 20 milijonov frankov pridelanega mesa v vrednosti. Meso vsako leto povžitih petelinčkov in petelinov ima vrednost od 5 mil. frankov; 40 milj. kokoši izvali vsako leto 100 mil. piščet, od katerih se jih 20 mil. za pleme pušča, kojih sicer polovica po boleznih in raznih drugih nezgodah konec vzame. Ostalih 80 mil., ki se še mlada pokoljejo, pišče po $1\frac{1}{2}$ franka rajtano iznaša ogromno svoto od 120 mil. frankov. Tem je še treba prišteti kopune in jarkice za 6 milj. frankov vrednosti, kar iznaša vse vkup za 161 mil. frankov na leto pridelanega kokošjega mesa. Vrh tega izneso 40 milj. kokoši vsaka po 100 jaje na leto 4 milijard jaje. In če se jajce po 6 centimov cení, daje vrednost jaje 240 milj. frankov. To so tedaj številke, ki hasnovitost kokošje reje jasno dokazujejo.

M. Kdaj sadno drevo presajati. Čas za presajanje sadnega drevja se ravna po legi in po zemlji, v katero se drevje ima posaditi. Sploh je bolje drevje jeseni presajati, ker se do spomladi prst okoli presajenih drevesc že lepo vleže in se ta morejo brž spomladi prijeti in zarasti. V visokih ostrih legah pa, ki so zimski burji izpostavljene in v mokri, mrzli in težki zemlji pa bolje kaže drevje v spomladi saditi, ker ga sicer zimski mraz lahko vzdigne in korenine poškoduje.

M. Da se kri vstavi. Železni vitriol in galun v vodi raztopljen dobro služi, ako kri ne teče presilno. Vzamejo se zato mehke rutice, cufanje ali pa rahla pavola in se v oni raztopljeni namoči in na rano položi. Pri bolj močnem krvotoku se

vzame zredčena raztopljena Liqueur ferri hydrochlorati, pod katerim imenom se v vsaki apoteki ali lekarnici dobi. Ako pa kri prav močno teče, se sme tudi čista imenovana ta tekočina vzeti. V prah raztolčen železni vitriol ali galun in na rano potrošen tudi dobro služi.

Sejmovi. 3. febr. pri sv. Jurju na Šavnici, Jarenini, v Zelenem travniku, v Videmu, v Kostrivnici; 5. febr. pri sv. Barbari v Halozah, sv. Petru pod sv. gorami; 6. febr. v Gornjemgradu; 9. febr. v Pilštanju in v Konjicah.

Dopisi.

Iz Ljutomera. (Društveno življenje). Sloga jači nesloga tlači. Ljutomerska čitalnica več let le po imenu životari, in zato o njej že dolgo in dolgo ni kaj po časnikih brati bilo. Poglavitni vzrok je, ker nima sobe ali hiše društvene, kder bi se društveniki zbirali, pogovarjali in časnike prebirali. Dosedanji predsednik je že pri lanskem glavnem zboru naglaševal potrebo društvene hiše, pa našel je nasprotnikov. Med letom je večkrat sklicaval odbornike k zborovanju, pa kakor zapisniki kažejo, nikdar nista prišla več, kakor po 2 odbornika, tako da zborovati ni bilo mogoče. Se ve dosedanji predsednik je bil duhovnik; — pokazati mu tedaj hočemo, da je duhovnik in ga pustimo na cedilu. — Radovedni smo videti, kako bo šlo z novim predsednikom!

Veselejše je pa pri nas cerkveno življenje. Lepo cerkveno petje, katero vodi mnogo zasluženi g. Postružnik — nekaterim liberaluhom je on trn v peti, kakor kaže dopis v „Slov. Narodu“ šte. 277. lanskega leta in v katerem neki sirovež blodi — razveseljuje srce vernika; veselo je videti lepo število vernih moških in ženskih ni samo ob nedeljah in svetkih, ampak tudi po delavnikih pri mizi božji. Fara ljutomerska šteje 6357 duš in bilo je v preteklem letu 30.840 komunikantov, t. j. takih, kateri so sv. obhajilo prejeli. To je res lepo in veselo! —

Iz mariborske okolice. (Volitev). Dolgo dolgo je naš premilostljivi g. Seidl odlagal z volitvo srenjskega odbora v Kamci. Še le 9. febr. bo. Skoro nanganemo, zakaj da je tako dolgo odlagal in le prisiljeni mu jemljemo čast županovanja. Gotovo se on zelo težko loči od dragih Kamčanov, ki so mu rožice stlali na tla, kjer je hodil. Časi se spreminjajo in mi v njih. Skoro bi se v tem dolgo trajajočem času bila polovica Kamce prodala. Eden posestnikov že itak ni prišel v volilni list, ker je v času pričakovanja tega, kar ima priti, posestvo kupil. Čudno se nam miruljubnim Kamčanom dozdeva, zakaj da je g. Seidl na volilni den, t. j. 9. februarja žandarjev naprosil? Bogme, da ne vemo, jeli hoče tiste v kajho gnati, kateri bodo zoper njegovo velevladno voljo glasovali ali nam hoče kaj strahu napraviti, da bi se zbal in